

PB-PP
BELGIE(N)-BELGIQUE

Sint-Guthago Tijdingen

Maandelijks ledenblad van de
Geschied- en Heemkundige Kring

Sint-Guthago

Nr. 549

P209467

september 2023

Lidmaatschapsbijdrage België : 25 euro op rekening : IBAN BE82 8601 0615 5768;
BIC code: SPAABE22 (Centea). Lidmaatschapsbijdrage buitenland : 30 euro.
Uitgever : Fons Theerens, Jan Devischstraat 109, 8300 Knokke-Heist
Postkantoor van afgifte: 8300 Knokke-Heist 1

Geschied- en Heemkundige Kring Sint-Guthago

Werkgebied : de Zwinstreek

Lid van Heemkunde West-Vlaanderen vzw

Maatschappelijke zetel : Fons Theerens, Jan Devischstraat 109,
8300 Knokke-Heist

Correspondentieadres : Caroline Terryn, Kasteelstraat 69, 8340 Moerkerke

Het Bestuur :

Erevoorzitters :

François baron van der Elst, Spegelsweg 2, 8340 Oostkerke

Eric Huys*, Vierscharestreet 31, 8340 Vijvekapelle, tel (050) 361877

eric.huys@skynet.be

Voorzitster :

Caroline Terryn, Kasteelstraat 69, 8340 Moerkerke, tel 050 500651

caroline.terryn@telenet.be

Ondervoorzitter, samenstelling St. Guthago Tijdingen en kringarchivaris :

Marc De Meester*, Waterstraat 2d, 8300 Westkapelle, tel (050) 627486

de.meester.marc@skynet.be

Secretaris :

Fons Theerens*, Jan Devischstraat 109, 8300 Knokke, tel (050) 625309

fons.theerens@knokke-heist.eu

Penningmeesteres :

Nicole Vanden Weghe, Vissersstraat 22, 8340 Moerkerke, tel (050) 500180

Hoofdredacteur Rond de Poldertorens :

Noël Geirnaert*, Hugo Verrieststraat 5, 8000 Brugge, tel. (050) 336940

fangeirnaert@skynet.be

Leden :

Etienne Decaluwé, Keuvelhoekstraat 54, 8300 Knokke, (050) 601023

etienne.decaluwe@gmail.com

Johan Deckers, De Terp 8, 8301 Knokke-Heist, tel 0487 907771

johan.deckers@skynet.be

Bieke Hillewaert*, Vulderstraat 88, 8000 Brugge, tel (050) 311234

Thomas Hoeberigs, Westkapelsesteenweg 71, 8380 Dudzele, tel 0474 597158

thomas.hoeberigs@knokke-heist.be

Jan Hutsebaut, Berg 59, 9950 Waarschoot; jan.hutsebaut@damme.be

Jan Kamoen*, Vissersstraat 22, 8340 Moerkerke, tel (050) 500180

jankamoen@skynet.be

Jan Tilleman, Kleine Molenstraat 1A, 8380 Dudzele, tel 050 604135

jan.tilleman@telenet.be

* Zijn tevens lid van de redactieraad Rond de Poldertorens en St.-Guthago Tijdingen

Bezoek aan het neogotisch complex van Vivenkapelle met gids

Wanneer : zondag 24 september 2023 om 14 u.

Waar: verzamelen aan de ingang aan het neogotisch complex van Vivenkapelle

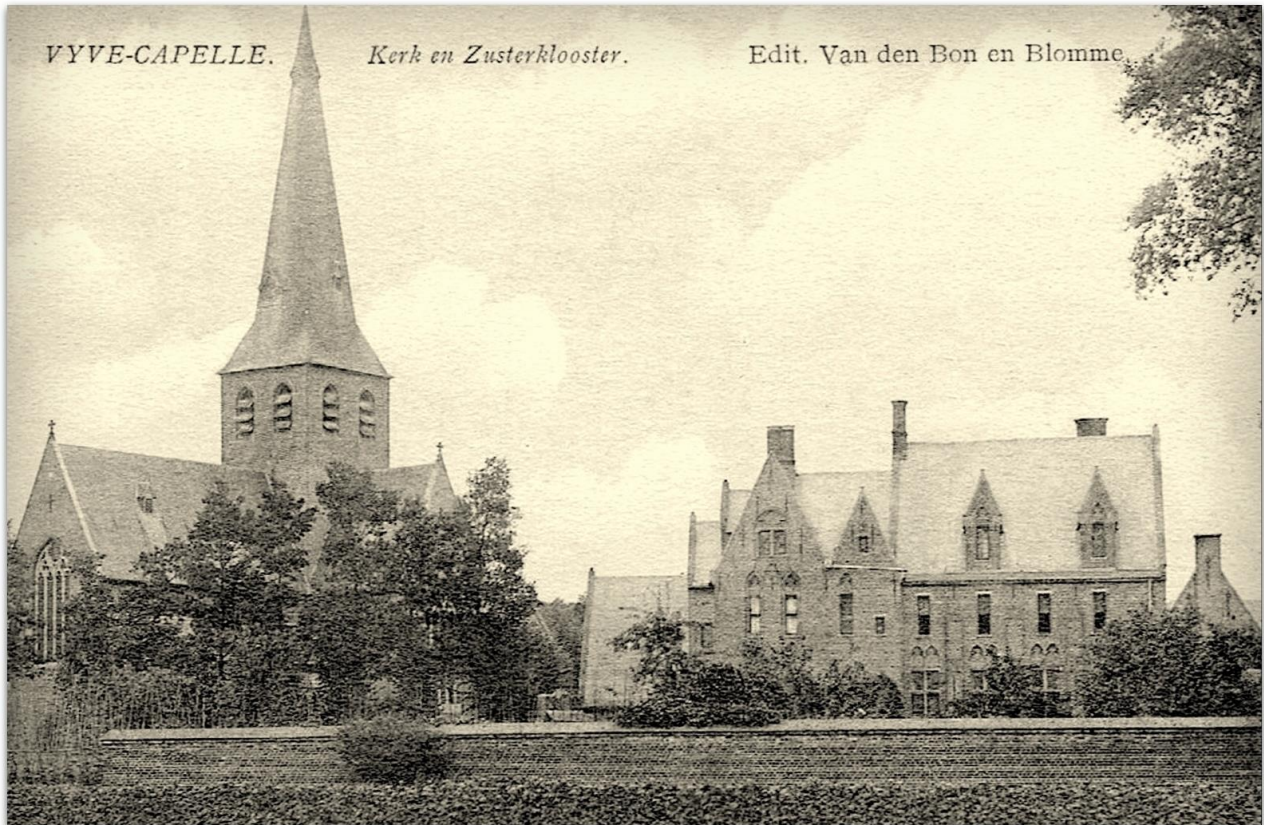
Eind december 1867 publiceerde Charles de Coster 'La légende d'Ulenspiegel', een werk dat sterk antiklerikaal geïnspireerd was en waarin Damme een grote rol speelt. Het is een ironie van de geschiedenis dat op dat eigenste ogenblik, op nauwelijks drie kilometer daar vandaan, het neogotisch complex van Vivenkapelle afgewerkt wordt - een klerikaal monument bij uitstek.

Het domein omvat een kerk, een pastorie, een broederklooster met een jongensschool en een zusterklooster met een meisjesschool. Een bezoek aan deze gebouwen loont meer dan de moeite waard. Je wordt getroffen door de rijkdom van het interieur van de kerk, waar je merkt met welke passie en vaardigheid de kunstenaars en ambachtslui te werk gegaan zijn. Architect de Bethune wordt het 'genie van de vierkante centimeter' genoemd en in Vivenkapelle maakt hij die reputatie waar: werkelijk aan ieder hoekje en kantje is aandacht besteed.

Een rondgang in de kerk is als een les 'gewijde geschiedenis' zoals die nog voor het tweede Vaticaans concilie gegeven werd. Achter ieder beeld, achter iedere versiering steekt een verhaal.

Dit alles moet geplaatst worden in de woelige negentiende eeuw. Vivenkapelle werd gebouwd toen Marx verkondigde dat 'godsdienst opium voor het volk' is. Vivenkapelle omschrijft, meer dan welk ander gebouw ook, de reactie van de kerk op de hevige aanvallen waaraan ze toen onderhevig was. De bouw van het neogotisch complex is een gigantische poging om de klok terug te draaien en levert het al even gigantisch bewijs dat dit op de duur onmogelijk is.

Op zondag 24 september bezoekt onze vereniging het complex, waarvan een aantal delen maar beperkt voor het publiek toegankelijk zijn. Afspraak om 14 uur aan de ingang waar gids Bruno Comer ons zal opwachten.

Tentoonstelling in Mu.ZEE in Oostende: Anna Boch. Een impressionistische reis

In Oostende kan je de hele zomer lang kennismaken met een straffe dame uit de 19e-eeuwse Belgische kunstscene: Anna Boch. Tijdens een boeiende expo die haar oeuvre en leven eert, neemt Mu.Zee u mee op een unieke, impressionistische reis van de Noordzee tot de Méditerranée.

'Royal Boch' zal wellicht een (porseleinen) belletje doen rinkelen want kunstschilder Rosalie Anna Boch (1848 - 1936) was een telg van de Boch-familie die fortuin vergaarde met de productie van keramiek, ook nu nog bekend onder de naam Villeroy & Boch. Ze bleef altijd ongehuwd en was bemiddeld genoeg om haar eigen leven vorm te geven. Van het ouderlijke kasteel nabij La Louvière via allerlei eigen woningen in Brussel, waarbij ze Victor Horta aan het werk zette, tot een Villa Maria in Middelkerke en tripjes in heel Europa, met haar Minerva-automobiel.

Hoewel ze een indrukwekkend oeuvre naliet, bleef ze lange tijd onder de radar. Dankzij de huidige trend die vergeten vrouwelijke schilders onder de aandacht probeert te brengen, is ze - terecht - steeds populairder aan het worden. 175 jaar na haar geboorte plaatst Mu.Zee deze grande dame van de Belgische impressionistische kunst nu in de schijnwerpers.

Boch als buitenbeentje

'La Boch' had een krachtige persoonlijkheid en was een avontuurlijke, vrijgevochten vrouw in een uitgesproken mannenwereld. Ze reed rond in een Minerva, reisde vaak en alleen, netwerkte, was een groot muziekliefhebber en geliefd mecenas en bezat een indrukwekkende kunstcollectie. Zo was ze de enige die een schilderij van Van Gogh kocht terwijl hij nog leefde omdat ze in zijn talent geloofde. "Toepasselijk voor een Wagnerfanaat leest haar leven als een gesamt-kunstwerk, waarbij diverse kunstvormen en interesses met elkaar zijn verweven en elkaar verrijken" aldus Mu.ZEE-directeur Dominique Savelkoul.

Anna in haar herenhuis in Elsene - La Villa Anna - dat dienstdeed als een ontmoetingsplaats voor kunstenaars. © VincentEverarts

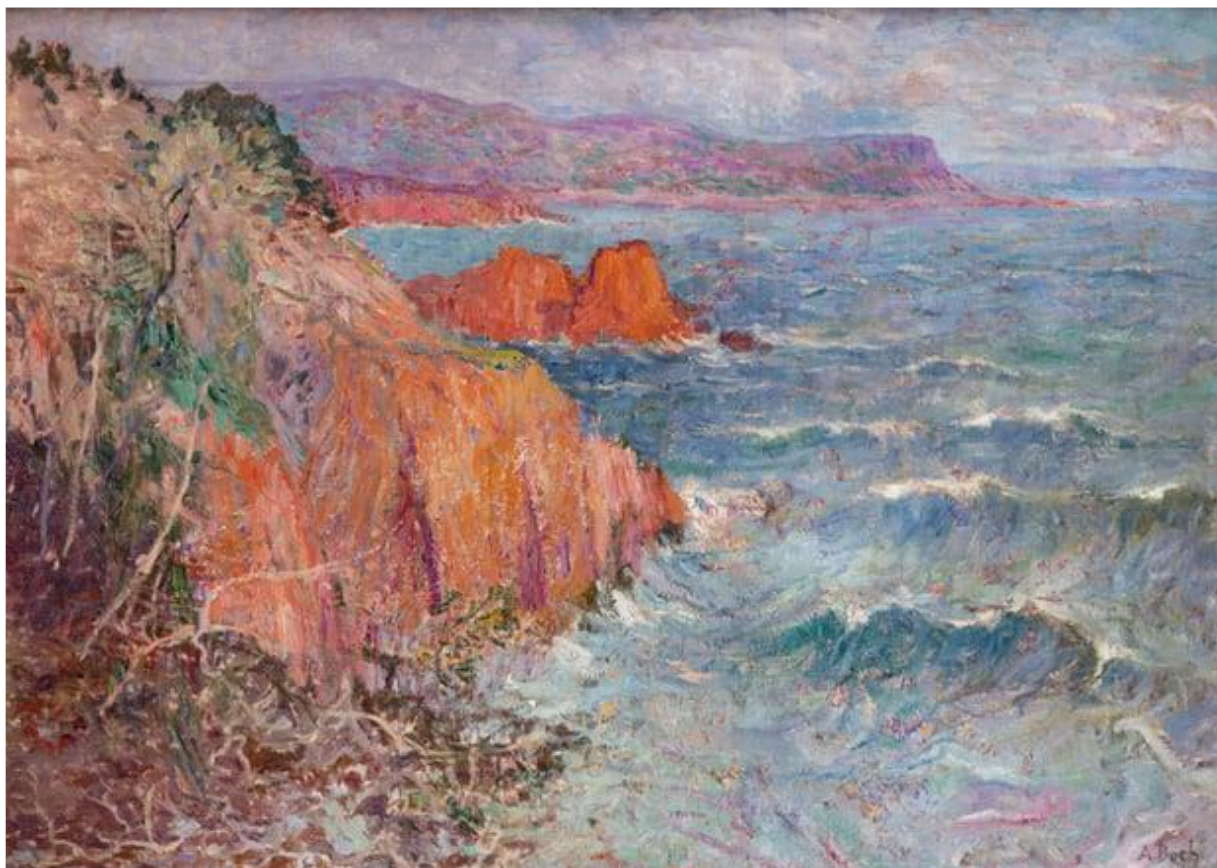
Als impressionistische kunstenaar genoot Anna Boch internationale waardering. Rond 1900 was ze zelfs de meest prominente vrouwelijke kunstenaar in België. Precies deze periode van het fin de siècle en de belle époque vormt het chronologische beginpunt van de focus van Mu.ZEE.

Licht en landschap

Anna Boch bestreek alle varianten van het impressionisme. Van Isidore Verheyden had ze de plein-air-techniek leren hanteren, of het schilderen in open lucht. Later werd haar werk beïnvloed door Théo van Rysselberghe die ze had ontmoet in de Brusselse avant-gardekring 'les XX' waar ze als enige vrouw lid van was en zo de doyenne werd van de impressionistische stroming in Wallonië.

Tijdens haar reizen naar Frankrijk onderging Boch de invloed van Seurat en Monet. Net als van Rysselberghe raakte ze gefascineerd door het licht en evolueerde ze van het pointillisme naar het luminisme. Haar schilderijen - waarin zeelandschappen, de natuur

en reizen een prominente plaats innemen - omarmen het licht met diverse schakeringen en een vibrerend kleurenpalet.

*Anna Boch, les failaises de l'Estérel. ca 1910
Privécollectie © Vincent Everarts*

Ostende mon amour

Dat de expo in Oostende plaatsvindt, is misschien niet geheel toevallig. De stad lag haar nauw aan het hart. Het was hier dat ze onder toezicht van de Oostendse schilder Euphrosina Beernaert haar eerste penseelstreken trok. Later raakte ze bevriend met James Ensor van wie ze overigens het sleutelwerk "La Musique Russe" verwierf. Dat schilderij kunt u tijdens de expo bewonderen, net als werken van o.a. Van Gogh, Gauguin, Paul Signac, Isidore Verheyden, Horta en andere tijdgenoten.

Bezoek daarna de rest van de sublieme collectie van het museum dat 8000 Belgische kunstwerken bezit, van 1880 tot vandaag. Een niet te missen afspraak aan de kust deze zomer.

Mu.ZEE baadt in paarse en lila tinten voor de expo Anna Boch. Niet omdat dat een kleur zou zijn die bij een vrouwelijke kunstenaar zou passen, benadrukt het museum, maar wel omdat Anna Boch op impressionistische wijze schaduwen schilderde: niet grijs maar veelkleurig en vaak lila.

Het museum in Oostende toont werk van Anna Boch zelf - veel landschappen, tuinen, bloemen, rotsen - en van de kunstenaars-tijdgenoten die ze verzamelde, zoals Ensor, Gauguin, Signac of Van Gogh. Je krijgt ook een inkijkje in haar leefwereld. "Ze nam haar eigen leven in handen, speelde zelf de hoofdrol, maakte heel bewuste keuzes," zegt curator Stefan Huygebaert.

"Iemand die ik graag had leren kennen, een vrijgevochten vrouw," zegt Mu.ZEE-directeur Dominique Savelkoul bewonderend over Boch. "Het was hoog tijd om haar de erkenning te geven die ze verdient."

Emile Verhaeren over Anna Boch

Een Academie was indertijd verboden terrein voor vrouwen, maar Anna Boch leerde de schilderstiel helemaal zelf, van de eerste reisschetsen en privélessen tot vaak samenwerken met andere schilders en van elkaar leren. Hoe hard moest ze opboksen tegen de mannelijke kunstwereld? Stefan Huygebaert: "Ze moest er sowieso voor vechten. Maar het is mooi om te zien dat haar directe collega's haar als een gelijke behandelden en allerm minst opzijschoven."

"Er waren wel critici die er moeite mee hadden, alsof het een mirakel was dat een vrouw talent heeft en kwaliteitsvolle kunst kan afleveren." Zo was er de dichter Emile Verhaeren die schreef: "Maar naast zeer serieuze kwaliteiten ontbreekt het de kunstenares ... een man te zijn."

Kruisbestuivingen met andere kunstenaars waren er zeker; je ziet in de schilderijen van Anna Boch verwijzingen naar Ensor, naar de impressionisten en pointillisten, of naar Vincent van Gogh. Curator Stefan Huygebaert: "Er is dat zeer fameus verhaal dat incontournable is, wanneer je het over Anna Boch hebt. Zij is de

enige die ooit een schilderij van hem heeft gekocht toen Vincent van Gogh nog leefde.” Boch kocht “De rode wijngaard in Montmajour”. Dat werk is niet te zien in Oostende; het zit onbereikbaar in een Russisch museum. Vanuit het Musée d’Orsay in Parijs is wel een ander doek van Van Gogh overgekomen: een portret van Eugène Boch, broer van Anna en eveneens schilder, tegen een sterrenhemel.

*Anna Boch, La Promenade du dimanche, 1906-1908
Privécollectie, © Vincent Everarts*

Anna Boch was dus een verzamelaar en een mecenas. En wat ze aankocht, zie je ook letterlijk op haar eigen schilderijen, wanneer ze haar rijkelijke interieur schilderde. Het is een van de aantrekkingskrachten die Boch uitoefent op curator Huygebaert. Dat en “de positieve zomerse sfeer” in haar werk. Niet toevallig is het beeld op alle affiches het schilderij “En juin”, met een vrouw met parasol en een purperen clematis. Het zindert van zomerse warmte.

© Collectie van de Belgische Staat

Op reis met de Minerva

Een avontuurlijk kantje had Anna Boch ook. Met familie of vrienden maakte ze de ene reis na de andere. “Heel leuk voor ons, want dat heeft heel mooie kunstwerken opgeleverd,” zegt Stefan Huygebaert. Indrukwekkende rotsschilderijen uit Bretagne, maar ook reisimpressies op kartonnen “postkaartjes”, reisdagboeken en ook al enkele foto’s. Anna Boch en haar broer, met gezelschapsdame en chauffeur in een Minerva-automobiel van Belgische makelij: een indrukwekkend beeld.

Anna en haar neef Eugène Boch op vakantie in Zuid-Frankrijk met de Minerva, foto Vincent Everarts, © Mu.Zee

En dat was nog niet alles: Anna Boch speelde orgel en liet een huis bouwen rond dat instrument, waar ze muzikale salons organiseerde en bezoek kreeg van Claude Debussy en andere componisten en muzikanten. Ze ging geregeld naar het Wagner-festival in Bayreuth.

Bronnen: Nathalie Bevernaegie, Artsenkrant (www.artsenkrant.com/auteurs/nathalie-bevernaegie-965.html) en Kristien Bonneure, VRT Lees mee, 7 juli 2023 (<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/06/30/>)

De tentoonstelling “Anna Boch. Een impressionistische reis” loopt van 1 juli tot 5 november 2023 in Mu.ZEE, Romestraat 11, 8400 Oostende.

*Portretfoto van Anna Boch bij schildersezal
Privécollectie, Binche. Foto Vincent Everarts*

Recente publicatie

Brugse stoven tijdens de late middeleeuwen. Tafelen in een bad... en ietsje meer

Auteur: Jean Luc Meulemeester

In deze aangevulde heruitgave van 1 november 2022 van "Brugse stoven tijdens de late middeleeuwen" krijg je een overzicht van het reilen en zeilen van de badstoven in de stad van water. Wat waren ze en wat gebeurde er zoal? In tekst en rijk geïllustreerd leer je er in dit boek meer over.

Brugge heeft tijdens de latere middeleeuwen op verschillende terreinen een faam opgebouwd, zeker ook op het gebied van badstoven. Reizigers en handelaars hebben toen vaak daarover geschreven. Heel wat Vlaamse miniaturen tonen ons binnenzichten van dergelijke ruimten.

Hier en daar vernemen we ook wat gegevens over dit onderwerp. Hoe werkten ze? Wie was er cliënt? Was de inrichting overal hetzelfde? Gebeurde er meer dan baden? Kon je er ook eten? Luisterde men naar muziek? Waar lagen ze in de stad? Aan de hand van een reeks getuigenissen, afbeeldingen en allerhande bronnen wordt in dit boek een antwoord op al die vragen geformuleerd.

In het verleden werd her en der, in boeken en in artikels weleens over de Brugse badstoven geschreven. Nu worden deze gegevens voor het eerst samengebracht en aangevuld tot een honderd pagina's tellende uitgave, verlucht met een resem kleurenillustraties. Het is ten andere het eerste Nederlandstalige boek dat over dit onderwerp wordt gepubliceerd.

Het boek is uitgegeven door Maurits Van Coppenolle vzw en telt 130 pagina's, in paperback-formaat. EAN: 2000000009452

Schipdonkkanaal zal niet meer verbreed worden

Eindelijk is er duidelijkheid voor de bewoners uit de omgeving van het Schipdonkkanaal, dat Deinze met Zeebrugge verbindt. Vlaams minister van Omgeving Zuhal Demir bevestigt dat het kanaal niet meer zal verbreed worden. “We schrappen definitief de reservatiestroken in West- en Oost-Vlaanderen.”

De Vlaamse Regering heeft de startnota goedgekeurd voor het Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (GRUP) ‘Opheffen reservatiestroken Schipdonkkanaal’. Met dit GRUP komt een einde aan de juridische onzekerheid voor eigenaars en bewoners die getroffen werden door de zogenaamde reservatiestroken voor de verbreding van het kanaal, dat loopt van Deinze tot Zeebrugge.

“Het Schipdonkkanaal zal in de toekomst niet meer verbreed worden”, bevestigt de minister. “We schrappen definitief de reservatiestroken die op de gewestplannen in Oost- en West-Vlaanderen waren aangeduid. Bewoners en eigenaars hebben al te lang moeten wachten op juridische zekerheid over hun woning of bedrijf. Die mensen kunnen nu zoals iedereen met een gerust hart hun woning verbouwen en goed onderhouden.”

De zogenaamde reservatiestroken bevinden zich in Brugge, Damme, Knokke-Heist, Deinze, Eeklo, Lievegem, Maldegem en Sint-Laureins. De stroken waren voorzien voor een eventuele verbreding van het Schipdonkkanaal, met als bedoeling de haven van Zeebrugge beter te kunnen verbinden met het achterland. Die plannen zijn van de baan omdat de Vlaamse Regering een intentieverklaring kon afsluiten met de Nederlandse regering en het federaal niveau over de uitbouw van de estuaire vaart. Dat wil zeggen dat binnenschepen zullen uitgerust worden om via de Noordzee en de Westerschelde de havens van Gent en Antwerpen te kunnen bereiken. Dankzij het akkoord met Nederland is het dus niet langer nodig om het Schipdonkkanaal te verbreden. “Het Schipdonkkanaal blijft in de toekomst haar rol behouden voor

waterbeheersing, wat belangrijk is in het kader van de uitdagingen in de klimaatverandering”, aldus de minister.

Bosuitbreiding

Nu de verbreding van het Schipdonkkanaal van de baan is, wil Demir de landschappelijke waarde van het kanaal versterken. “De toeristische en recreatieve waarde voor fietsers en wandelaars zal verder kunnen ontwikkelen. We werken tegelijk aan de bescherming van de erfgoedwaarden onder meer ter hoogte van de Siphon in Damme”, klinkt het. “We grijpen ook de gelegenheid aan om de onderliggende grondbestemmingen op het gewestplan aan te passen zodat ze in overeenstemming zijn met de bestaande of gewenste functies en activiteiten. Het bestaande agrarisch gebruik langs het kanaal kan nu ook juridisch verzekerd worden. En er zijn opportuniteiten voor bosuitbreiding bijvoorbeeld ter hoogte van het Leen in Lievegem en Eeklo en aan het Paddepoelebos in Maldegem. Dat kan leiden tot afzonderlijke deelplannen.”

Van 12 september tot en met 10 november 2023 kan iedereen schriftelijk suggesties of opmerkingen indienen op de startnota. Wie vragen heeft over het plan kan terecht op infomarkten op 10 oktober in Eeklo en op 12 oktober in Moerkerke (Damme).

Volgende activiteit van Sint-Guthago op zondag 22 oktober 2023

Op zondag 22 oktober 2023 vindt om 10.00 u. de lezing “De (herop)bouw van de kerk van Westkapelle” door Frederik Roelens plaats. Deze lezing gaat door in de leeszaal van de Bibliotheek Scharpoord, Maxim Willemspad 1, 8300 Knokke-Heist. Meer details over deze activiteit volgen in de Tijdingen van oktober 2023.

Het neogotisch complex van Vivenkapelle, vroeger.....

.....en nu

www.guthago.net